

עין בשירת שלונסקי

זאת דוד כנעני

...בני העלייה השלישית חוו מבשרם הרג רב, סרעות שפגעו במיליונים, חורבנו של עם ותרבותו. המהפכה הייתה מפלת הצאריזם השנוא, אך נתנו לה מחוות העיד המיוללת ביהודים, מאימת ערלים בלילות, ואין איש יודע: אבל או גוסיא בעולם? ...ונשים בשדמות אוקראינה הנאות תצאנה במחולות לומר שיר פגעים: הבה מאכנו באלפיו ופטורה ברבבו תיול... הם ראו "שרקות וחייקות" שנאנסו, הער מתהפך, סער עוקר. משורר עברי לא יכול לשים מיכטחו בשלחה. הרממה היא אך צעקה שקפי את, חרב בטרם נשתלטה מנדנה, הפור גה בין זעקות קאראול. הפחדים כירטמו עמוק בנפשו, מילאו שירתו חלדות. בחפזו ארצה ישראל, בהבריתו גבור לוח, מצאו למשורר תמוזיבלחות על אדמת-אוקראינה, מיליונים הוועקים זה יהי אחרון, גוז עמו המנושר, תבל סרוע. עם חלוצים באניה רן כדביקות עם ישראל חיי — זמר שבי קש להחריש בהתלהבותו זעקות הרבה. הוא ושכמותו ברחו מבית בוער (האש מלהכת שערותיהם וצמרמורת הסכין בגבם) אל תקות גדולות שלא גודעו כמותן מזה דורות בישראל.

בשרי אשר רוכך מני טפוס על חבל קרקס הגדולות והרוה, בשרי אשר הפך פרח-שעווה בגן-החורף... לשוב אל הפשטות, אל הפרימיטיב, לעטות שריון עבה! את זמם החם, את השור קות-הייחוד הערו ותירגמו — כזקניהם המקובלים לפנים בהגותם בשכינה כדמות אשה — למגע-בעלים באדמה (אני האדם. זאת האדמה. ומי כמונו יודע-לדת?); ובהלמם על משכבם בלילות על קרקע-בתולה, זריעה וברי כח שדיים-זרחם — לא נודע אם באשה מדובר או באדמה. הפולטאריזאציה של בני זעיר-בורגנים חבעה פיצוי ותגמול בעד "הירדה הסוציאליטי, בעד אפשרויות שזנחהו, בעד הפרך והרעב — ורגבים היו לקלף-של-חורה, כבישים לרצועות-תפילין ובתים לטר-טפות.

פי גדול פה, פי קטן

קטניות קטנות ונעפרו;

אדמה גולה פה — קגלת

קריית-הנדשה.

וננו שנים-העפרו;

בהתרגשות מהולה באירוניה עצמית נזכרים אנו היום דביקות זו, מקשיבים לקולות הרחוקים: "הה, זיעה, זיעה מלוחה... הללויה!" אבל רק חכמים לאהור ומתחכשים לנעוריהם הטובים יתעלמו מכך, כי היה זה שלב הכרתי ומבורך בהתקמות תודעה פרולטאריה, בתקומת מעמד פועלים וחסיבתו הח' לוצית דוקא. הפכתיים והמפוכתיים היו לאבקי-אדם, התמימים עשו גדולות. ועל כן גברך אפילו על הגימה התיאטרא לית, הפאטסיות המופרות, ה"תעתו" עים, שהרי בחדרי-חדרים, באוהלים הפלוזים (וסתיו, וולף) דאו הם עצמם תכופות לא כעולים-לתורה כי אם כמו בליס-לעקידה, מלאי רחמים על עצמם, התפעלות מעצמם, אף סוזלים לצדדים אם יש המתבונן מי בגבורתם ובעקי דתם. בשיריו המאוחרים (מימים באר הל") חזר שלונסקי לשיר על נעורי דורו וקלע אל השערה בתארו "סיטוא ציה" נפשית שלהם:

...הדקר מול רגב—קמר מול קרד

היד על קסך — קקנף על קנף.

לפרום. לקרום. קורע שפלא.

פרום חונקת. מרשע צקר.

הגיד, הגיד, האם לא על אלה

תשצננה בגלים על מול המדקרו

האם לא על אלה? האם לא שטצת:

גולם הלילה קמג ומודד

הטבת והאכזב נזמנו כאן זימון סגולי המזכר בתולדותינו רק לעת התפרצויות "משיתיות". אנשי העלייה השנייה כאו ארצה לאחר מהסכה שנכי שלה, לעת סטאביליזאציה יחסית של הקאפיטאליזם ורווחה יחסית ליהודי אירופה. כל ניסיון חייהם ההירואיים בצניעותם ליכדם והירוה, שיקולידעת, תורה קרילק. כמה שונים מהם היו חלוצי העלייה השלישית — במגנם, באספיראציות שלהם, בהפשל-שרוולים שלהם. "במעדר מול שמש". הם הילכו בגדולות: גאולה לאלתר, מדינה יהודית, חברה סוציאליסטית, קומונה כללית... אלא ששום גל-עלייה לא ידע כמוהם טרחק כה עצום שבין מציאות לחוץ, טרחק המנושר בכוח הרמיון. הם היו על גבול החלום והממש, באקואלטא ציה ובסמפראטורה גבוהה, בסטרמורת משברים וקונובוליסיות נפשיות, בתחו שה הריפה מאוד על עקרה והיאחזות, שברון ופכתון, נאיביות וציניות, אין לך דבר הרחוק מן האמת מאשר תיאור בני הדור הזה כאנשי "קו גראלי", ישירי-דרך ויצולרי-פלדה. שלשלת-היוחסין שלנו היא אחרת לחלוטין. אנשים-צע רים אלה אשר הניחו את היסודות הכוזקים לתנועת פועלים עברית, לתנועה קיבוצית, להתיישבות רחבת-טמדים היו אנשים "פרובלימאטיים" מאוד. את הגדולות והנצורות בארץ הנאת עשו אנשים כואבים, מסוכסכים עם עצמם, "קרועים" — ומסניגים את לטטיהם ברביט. הם היו ראשוני המגי שימים את המהפכה הראדיקאלית ביו תר בהיי ישראל ושילמו בגופם כלוא הנחירי. ערכים שאנו דשים בהם היום בעקבינו — שפכו הם זמם עליהם, כוסכסכות שאין עליהם עוררין — המר היס ומפוקסקים היו. "כל פסעה ברא שית וכל רחש דו".

אברהם שלונסקי הוא משוררו הרפרונטאטיבי ביותר של דור זה. אילו ניתן היה למצות את שירתו בתאור אחד-יחיד — ראוי היה לומר כי זוהי שירה חלוצית, על משמעותיה הרבות של היבה זו. כי עם שלונסקי מתחילה השירה המודרנית, שאינה אלא הנקופה הארצישראלית בספרו תנו — על-פי מקורות-יניקה, התימטי קה, נוף האדם ונוף-הטבע, היא חלוי צית בחדשה את "הנגינה הנכונה" הי פה לשפה חיה, לשונם של אנשי האי רץ הזאת; ומעל לכל היא שירתו האיני טימית של הדור החלוצי, כינחי היסודות לעם ולארץ. הישגיה הפורטאי ליים, חידוש צורות וכלילשון לא היו אלא פועלי-יבא טאיכות פסיכולוגית וחברתית חדשה.

יש המחלקים את שירתו (אשר עד "על מלאכת") ל"פרקים" ו"תקופות", כאילו באו לסירוגין אלגות של "דו" ו"בוהו" והמנונות ליורצאל, בוקר בשל ופחד רבוע: ואין לכך הצדקה אפילו מצד הכרונולוגיה. דרכו לא היתה דרך ישראל ממפולת לפיוס, כדגר המליצה, כי אם שירת מפולת ופיוס, המ" בסמל "הבפל הרך". דווקא שנייה זו היא שעשאהו למשורר החלוציות בראשיתה, והיא נראית לנו כמכתח להבנת שירתו.

כי מי היה "מעמד הפועלים העברי" לעת הזאת? נערים ונערות שזה עתה הגיעו לפרקם, עוד נשיקת אם ונביעתה על לחיים ופלא-עולם ראשון, צערי עולם מתוק ומטעיר כנשמחם. "הלבי שניי אמא כשרה כהונת פסים לתפארת ועם שהרית הוביליני אלי עמל..." — היכן עוד בתבל רחבה יכול היה פרוי לסאר כך לשיר כפי ששר "אברהם פיינטינ-סולל בישראל"? כמה ציפיות יש לאותה שעה בה אבא ילחש נחת: הבן יקר לי אברהם... "כף יד קטנה" להם ו"אצבעות דקות להישרר", ועל כן העלו את העכל במעלות הקדושה, הגבורה והאהבה. "הה מה נעש לאצי בעות ביום שיעובר בך... מה ייעש לאצבעות הענוגות?" הם בושו בהן והת' מללו: "הצמיחני את צפרני פרא-פרא...

ספרם קתנת. סוקר השפט פלים שסנקנו עולות קמו אד.

עולות קמו דפע. צווחות למושיע.

היתה לטחול התיקחות מקרישת.

זו היא בלילות פוקכיק הקשיחה.

זו היא קשרותינו סככיב את דשעה (מתול המלים שחנקנו)

ואכן, "התיישחות כחרישה" ומחול המלים והנוקות" הם מסימניה המובה קים של השירה העברית החדשה הארצי-ישראלית.

אל יפלא בעינינו (בני דור שלמד להצניע את הצער אם אינו מוביל למעי שים, אינו סוגד לו ואף בוש בו במקי צת) כי המוטיב המרכזי של השירה והפרווה העברית, בתיחוייתם של חלוי ציט-מג שימים היו הלכטיים. לא רק רישומן של הפרעות והדמים עשה לא יקשה להוכיח, כי התעודות הספרוי תיות החשובות ביותר מדורות-מעבר מפורמאציות רוחניות מסוימות אל את-רות הן דווקא של אנשים המרבים לסי פר על פחדים ויגון ושגעון — כמו של פיירברג לעת המעבר אל ההשכלה, ברנר לעת העלייה השנייה ושלונסקי לעת העלייה השלישית. רשאי אתה לפסול — מנקודת-התצפית של ימינו — את הטיפוס הפסיכולוגי שהם עיצו בו, אבל עובדה היא כי דווקא הם ולא "ישירי-הדרך" זכו להיות נציגים טיפוסיים של זמנם. לבטיים — פר רושם כוחות-משיכה מנוגדים, ללא הכרע, תיקו כאובי. ספק אם יש לה לתיבה שחוקה זו אחות בלשונות אחרות, ואין ספק שאין בה לפופולאריות; כה אורגאנית היא בהווייתנו, עולה מאדמת-גידולנו. התפעלות מן "הכשרון לארץ-ישראל" של חלוצים אמרו "אוה, דים", אשר כדרך התיירים נקלעו אל האוהלים לשעה קלה, הציצו ופרשו לביתם ולמלאכתם. השרים מבפני, המנונות שלהם היו מעטים וארעיים. לעולם ירדו כרוכים בשיריהם הסלילה והכאב, הווי והעמל, "מסילה חדשה פה סוללה... בארץ עגומה, נשמה ותמר הה אנשים לא נודעו, נואשים סללוה... פה עמדו ועולפו, התגברו ובנו... מסי לה למריי, מסילה לכאבי, לאש המהבי הבת כי, לרוחי הקשה..." (מ. ז. וילי פובסקי), אומר שיר סימפוטומאטי וני פוץ בזמנו. ושלונסקי הצעיר שם במי המשיח הכבול את דברי "הברית האחד רונה": "מלחים עצומי ציניים חותרים דומייה, וכנגדם שני כפים ישהירו כלור חותי-הבריה, הדווי והעמל". כל משורריה החשובים של העלייה השלי-שית (וביניהם גרינברג, לסדן, המאירי) דיברו "עצב" וחרדה, כל אחד עפיי דרכו, אך הכופות תוך זמיון מפתיע (המשך בעמוד 8)

(*) פרק בחורף. מתיקו ועד כן, מסה על שירת שלונסקי המובאת בס' פר. בינים לבין זמנים, שיופיע בקרוב בהוצ' ספרית-פועלים.

עיון בשירת שלונסקי

(סוף מעמוד 5)

של סמלים ומטענות לשון. גיבורי הרומאנים והסיפורים (תקלושים מאוד) היו "המתלבטים", המישלטלים בין כור כבד ושוא בין רגבים ובכי סירנות הקוראות למרחקים שיריעם המהלכים במחנה היו "אוהל שח וסחיו ודלף" או שם אם לי, אלילי לה יש לה בן והוא יתום", ולב קרוע ויחף, והלב ירון ירוע בבאב" (שלונסקי). רק בעבור שנים רבות נדחק גיבור זה הפנים רעו הטוב ממנו, הוא איש המעשה, הלוהם, מהיר ההרעה.

זה משל נמשיל להם כמו לבני תורו הוזה? משל לאדם המכנס אל ביתו אשה אשר ערג לה זה כמה — והוא שקוד לתוק בקרבו אהבת שנות שידע, לעגל זיוים וחוזים שבינו לבניה, והי נוחת שלא נתייתה ממלאת חללו. ירח דבש אינו רק נשף חשק, הוא תכופות גם ירח חרדות. הנה "שרשו את כל הנשירים" מאחריהם, ארשו לה אדמה המסינית, חתני זמים לה — ודיו רמו למראה נוף, משבירוח קרירה... וסחיו אחר: כתיף את הנפש: "אעצום עיני ואראה: כתיו אחר... ודפדוף השלכת... ורגלו התועה של אבי מורשתה פסור קים מאיוב..." מה ארץ הוכן עד שני ששטשו נופים אהובים והעין סקרה במבט גלוי ובלתי כחחפק את הרי הארץ, פיקחה עליהם גלי המליצות, הסמי לים, הכוב הקדושי! שהי תחחח לט' שה הורדת את עינה הקרה והלועגת. נכדי היה כאן הגוף המעודן וקינא באורחה הנתיק של הארץ הנבלע בגר פוה עד ארץ הכור: "לא ירחיבו ים, לא יפוש ידו, לא יעורר ידו והבקום... אמי צני וסלה לי לובן ידי..." (פנייה עם גוף).

דור ראשון הם לשיתוף (בעלייה השנייה היתה הקבוצה "עובדה" ולא פרוגרמה) ואין כוונה ארוקים בקולקטיביזם, כל כחות מ"קומונה כללית של כל כועלי ארץ ישראל", לא פחות מ"קומונה של נשמות" — ובסודם אינדיבידואליזם רגשים ובאובים, מבעצמם בנפש היחידה וקטובים לכל רחשנות. מנותקים מכל רמה חברתית "מבעית" — אב ואם אשה וילד שקדו על תחליפה, על ניצנים רכום של "אנחנו" שלא בקרבתדם הם ידעו את כל רפיון עמידתם האי שיה, ועל כן ביקוש להישען על הרי בים, ורעיו בדיקות על הריעת מהיר צות בין יחיד וכלל, מוכנים להימוג בתוך המפעל, להיות עכו לאחדים: "ולמה שקיגרגים אנו אשר לתור היסגנו יצפו דומם מאכה — פלוגי — הנינו" ואן רק מטבת אחד מגיע כ"שם" אות מאותת כן העבר — וכבר: "מי חפן שמה ורמה ושירון עד הימוג כל אני כאנתנו? / מי אטר בני בלי אב? — מכתבים! / וידיים של בן של אמות, של כלל תיששך זה / פרט שמות משפחה יתגן כשיות של עוליים לתורה..." (את היום תור יתי).

מהום רבצה בין מעשיהם לתועתם, בין המצטוות החיצונית והפנימית בין ההכרה הבוטחת כלפי חוץ והרפיון הפנימי דומה, כי לא היה קץ לסתי רות בנשמות אלה הכמהות לשלימות בסחון — ושורש כולן בכסלה הנפש, כנחיות שכן כוחי כובדן של העבר ורפיונותו בין היש, בין סמלים עתיר קים ומציאות ערטיאלית, כה הרבה היה בהם מן הבהמיות, בהלך נפש, בגיל ובמעמד סוציאלי, ציבור של עניים המקדים את העוני, רעבים והללויה הן המיצר, מסובכים ומורי כבים — ואין גבוה בסולם ערכיהם מ"פשטות" כשרונם והיוקיים כפשר טו מורדים באבות, בני ברבייה — ונפשמ יוצאת אל "שורשים" אל בית, אל צעד כבו.

הם עמדו בצומת דורות וצונו יצר כים — ומעבריהם נסער התלל הריק, הבית הישן, יעוב (אפשר היה להת געג עליו, נמנעת היתה השיבה), התי דעל קטן, ודל, רק אוהלים בשממה פיגומים וגיבורי חומרים, כשיא התת להנות מכרסם הספק: שמה שוא עמלו בוני ועקידתם הבל? העם רחוק והי בונים מעטים, והדרך הרפתקנית. "ממי זה דור אני, מאחורי גדי אשר לבתי הפילול מצאי התפקד ויאספני, והי עזיבת מרסות ביחפנות גאה: מסיכה אשר מאחוריה מסתתר האדם המחייפת, הנבון, הנואש; הוא מעמיד פני "ממי זר" ואינו ביסודו אלא "העולם הבוכה" שנלקח "מחבלי עולמו ובוא בית מקי דשך, לא נחת ליי, נוקיון הוא (המזי דמן בה... תכופות בשירי שלונסקי) מוקיון ועצוב המושיט לשון "לעולם כולו" ושאלתו הרטרורית צופנת את תשובתה השלילית: "ובי רעז וכי רע היות אדם עובלי תחת הרקיע הריק, כמו רוחות כמטאטא למשעי פיגורו לכבוד חג התהווה ראוני סתם... תחת יהשום הריקים אנוע לי, ממור ואי סופי... ולא איכפת לי, כי גם אנחנו ילדים סכלים, ילדי תהווה..." ועל כן ישבר ויתעמע.

שלב הצעד והעויבות היה שלב הבי רחי בתולדותיה של החלוציות; סטראי אחרא של המאמץ לבנות בית חדש, אישי וכללי, הם היו אנוסים קודם כל להינתק, לטפח את מורת הרוח מעצמם ומן העולם אם אמנם נגזר עליהם להגיע אל "מתום", אל הארץ מוניה חרשה בנייהם לבין עצמם ולבין העולם. "ועד מועד הרוח האחרת, המי טר האחר, והשמים האחרים, עוד תהיה איובים, רוחם על פיהם..." לימים נתברר, כי צרעם צפן עליות גדולים בתוכה, כי זכה לזיות אחדי וחיוי בחיי ישראל אשר שברו בצרו: גאולתה של עם, הוש נכון להש להם לקוראים, כי משורריתם, היסטוריים" אינם מרמזים על שירה בלבד, כי אם גם על חוף קרוב, אך בה בשעה היו כו בעער זה יסודות הרסניים מאוד; סכנת הקבי עון של שקיעתו ותלישות, היצמדות אל הצער כפרו ראוה לכל החיים כולם, לעצור בגוראמה הגבוה החיים היאם לו לאדם — והעתוים בעולם הרואלי. כן הצומה האחד נפרשו הדרכים לכיוונים שונים.

יותר מאחרות מצטיינת שירת שלונסקי בשניות העמוקה שבה, ככפל הרץ, כראשיתו מפעיל הוא כאלו שהי תודעות, בלתי הליוות כבי יכול זו בוז; אנוצנטריות והתלהבות של "אנחנו"; שקיעה ותחייה; עזיבות ואורחיה; נכר ומולדת; יצירות עוה ובלוהמיה; פריעת סדריו של היקום והארמיוניה; שלכת וליוה, זוהי שירת קטבלים, ככל חיויה אשר פנים לו לחיים ולמוות. הכוח המניע שלה הוא המתיר חות שפין בווה ועבותיה, בשירת העורף ובשורת הוונה: "הדרכים השורם — קום ובהרז סתהים לי תופפו ברע" סים: כבלול! סופת... ורגבים כמרי תגובה לי ילחשהן: לאט! לאט! כמרי! אדמה!" ווא שיהן גם המצורע המתי פלש" באפר וגם הכחה החובש פצעים, "הפקד זור" וממאן לשכוח זכר קול מקדם; היוגב הזקן ("העמק מענית ונוכבת") והיוגב הצעיר (יהף, פרומ, זיכר ופרום (הוה) המברך עלי תשוקת, דרכים לשכוח; "ברוכה לי תהי הדרך, דרך הוה! — כי אני, אני חיכתי אשר ייגמרו רגלי המתשטטות נדי אפסע... ואשר אחת ואשתולל ואושע; אל אמונה" לא שבתי נחלבשה אחת הפר" אמנותי הראשונות התרוצצו בתוך הני

מש האחת, הוא שר לשותקי, ממור, כן בלישם, בלי אם, בלי אב, לין בן שוא, שחיו בוקיסרוקי, כך, אנב... אך עליו התרפק גם "אלוהי כל העולם ולוחש לי באהבה: אתה... אתה..." אותה עין עצמה שראתה, "שמש יורד צונן אל הערב ירדת שמש מלומדה... רה, רדי יכלי המדה גיבן זקן, את כדור הארץ סובב, "סתם" על ציון — היא גם הרואה את העין המאירה לארץ ולדרים עליה, לכלבה ולגוריה, שהם מרכז הבריאה והכליטה; "ועוד רימווי תכול שלשום: רק שפתה היא אדמתך לגברתה שמש בין המוני אמהותיה, אי קופרניקוס אוילו האם לא תוע עוד ידוע: כי למען כלבה אחת רובצת על גוריה, סוב יסובו כל השמשות, הירחים והכוכבים את הארמה..." והרי בין שתי הראיות האלה רובץ אינסוף שבין תהוו ותכלית, מי ששר, אם גולל כלב שוטה, אני הריר משפתיו נטף ידוע, כי אנוכי הנעלה במזמורי ההלילים שקורא לו הבל, ובשרי — היכל אלוהים", המצורעים אשר שוקץ ביום, צנץ שום, רקובי האף, החתוי לים המנוגעים מזה — והאדם היפה מזה, אשר על חלקת רצפה לי אתי צב עירום וקושרה לי חמה עמרתה, הודו גאה, ריבונו של עולם, הבשר החי שיצרת..." אותם דימויים עצמם כשמישים הלכי נפש מנוגדים מן הקצה אל הקצה: "הלך ערב לשאוב טללים מלאו הדלי, הלך ארם מן הבהוו אל הכלי" לעומת "ידעתי גם אפלי לא נשאתי לתוהו, ידעתי גם דלי מלאו יבוא בכדי, עלי באר אדרי! הנה הילות יבואו לשנות געועי כמן השוקת גדי..."

...אם הגיע משורר זה — יחיוי בין משורריה המשובים של העליה השלי ית, לבסוף אל "אמת הכלי הית", הרי קודמכל כוונה, "נס הלוי דה" שחי בו המיר באינטנסיביות עזו מה שהיה "שורשו" האמתי.

לשאר משוררי בני תקופתו לא היתה האדנה יותר בהפשטה, אידיאולוגית, הם "הזכירו" אותה, אבל לא ידעוה (רתלי משמע). אך אין עוד משורר עברי כשלונסקי אשר חי בעמקות כזאת את פלא הלידה, הוריעה והפיוון, שיבה אל השליכות הנכספת, אל האחי זות עם היקום היא בשירתו תמיד שיבה אל הטבע; משליה הם משלי האילן והגדי, סמליה לקוחים מן הצמחי וההבליה, התנובה והעקרות, השלכת והגשם, כבר לענת שיריו הראשונים דר מה הוא עלינו כאחד אדם הרגשון, שיער ואמוני, מהלך בשדה פתוחה ומבקש להיות כאחיו החיות, שנהבים, כלבות, פרות וגוים, גוכו עירום וצדי נחיריו ושוקות לריחות ואצבעו תהו גרויות ותאבותימוע — לחוש בחספוס גזעים, פרא קוצים, סיקוסי ענפים, ללא חציצה בינו לבין החי והי צומח. "טוב לך אשר תתמודד פה גווייתך המדושה, ארם! ובאו עז ושה ללחך כשרך זה הרענן ובירוכך: מה גוה מה!... זה נפלתו על אפי ופי טומת עטינך היקנה שפתתי צוותי צמא... ובלשונה הלקקני הרוח, כלחך דרתי עגל בשנה" ועצמותי תשוקינה דרתי בראשית עם ריבוא החרולים אשר יגעו פה כבוני..."

אין צורך כמוכן להרחיב דיבור על כך, כי נשמחה של החלוציות היתה שיבה אל האדמה, "להתרידה לקראת המגד", הנלחמה בישמון ("אני חיללתי תי במזיור החושייה את שמתך שונאת הורע") וזרות לעיר, היא ממלכתו של תובל קין, "המטרייה השחורה כשחור הטורף", שהרי בסימן זה גולדה הציר נות, בין כל התנועות החברתיות המיו רניות לא היתה כמות לאידיאולוגיה של הכפר, לרומאניקה של עבודת הא

דמה, לתרעצת אם כל חי, פאסטוראלי יות שאיחרה בצאתים שנה. לא היתה כמוה לעשות את הטבע לסמל הכרי אות, המתום, השלוח הפנימית והפיוס עם היקום, לעומתה נבזתה העית וסמל העקרות, המלאכותיות, אינחת וידי הארמוניה, סמליו והדגשו האמוציונליים של שלונסקי יונקים מרבדים עממיים ולאומיים עמוקים, איזו תשו קתיכיוש יש ב"עמל", לירוע והי למה במחזור השירים האידילי "אהלנו", כמה סומור היות פה מגביע זהבו! "כי היה כל העולם לשיר הלילים בפי הרועה..."

...גדולתו ותבונתו של מנהיג נדיני הוא כושרו לייצג נכונה את האינטרסים ההיסטוריים של מעמדו; גדולתו של כשורר — בבטאו את "הסיטואציה" של עמיתיו, הטרונויות החיותיהם, את המאבק הפנימי, "גיהוק" המציאות, דיו לוג על חוליות האמת (רצוי תחת מיוזי) מביאים את השירה ליוי פובי לציטיטיקה או הטפה, חוסר הכרעה אימננטי ובתמיד מקפח את מוסריותה, רצינותה, כוח השפעתה. המעשה הוא התגברות על הסתירות שבחיים, אך רמשורר יתחש לעצם "מקצועי" אם לא ישיר את ההלך החוויה כולה, אין זאת אומרת כי הפיטן לא יבקש אף הוא כוצא אל המעשה, אל סתירות הניגודים, אל המישור הרחב, אלא שדר" כו נפחלת הרבה יותר: "הדרך אליו אכזר ונפלה, בואכה מישור — והדרך היא הרחי."

לדור "המרובלימטי" של בני העלי ייה השלישית והרכיעית היו הלבטים אבל רק אפיונה, קצרה או ארוכה, אבל חולפת, הם עלו על דרך המלך של ההגשמה, רבים כרעו, נפלו ונפזרו לכל רוח, המערים שנותרו, נתלכדו תוך משברים חריפים, מחלול נצודים, תעלועים אידיאולוגיים ומעשי נדרות, עזיבת הארץ, התנכרות לחלומות — למחנה אשר דרכו האפורה הארוכה ברורה לו: אל הציונות, הסוציאליזם, הקיבוצים הארציים, הבית, סמלים תלוי שים וסמלים עתיקים קיפחו את קסמם; סמלים חדשים, חיוניים, הועלו על גס, ערכי החלוציות נתבררו, יוצבו, נתחסנו בחולין, בשנות העשרים נטבעה המטי בע היקרה של רהגשמה — אשר פיי רושה קנאות, עולמיות, תביעה לאדם כולה, החלוציות היתה לפרוגרמת חיים, לצו מוחלט ו"קו גנראלי": מעבר לע" בודה ולתקלאות, אורה חיים קולקטיבי, היא נשתמעה כשליכות מוסרית, כאח דוח התלכה והמעשה, הרגש והשכל, יחס נבון שבין פרט וכלל, היא היתה אמונה — ועל כן גם הארמוניה פני מיה, חוס' שדרה לאישיות, החלוצים היתה לא רש משלחין כי אם גם שליחות: חברות והוון, בית ארם, לחם וגבורה — ובה סוד כוחה לגייס לשירותה את מיטב הנוער, כל הפורש נמנה — כהולך אל בורות נשברים שלא יכלו המים: פריעת המתום, תהום בין מצפון ומעשה, נכר תחת בית וכולות, רגויה אל הילדות, אל הי צר, אל הבדידות, כל עוד שר המשורר את הסתירות שבלב לורו — הוא היה לבטא אותם משעה שפטרונותיו (או חציותיו) לא נודחו עוד עם השלב החי דש בתודעת המחנה החלוצי, עם קו התנועה ההיסטורית שלו.

ריחוק הררכים שבין המשורר לאנשי האוהלים מתחיל עם "קץ אדר", עם הפרישה מבלבוע, עם "לך לך" ("הה למה אלוהים איררת את דמם, ולך לך כשום מצליף גם במולדתי"). הוא הלך — וחזר, ההולך יחיוי כשבילים עקלקלים לעולם ארץ דרכו ממחנה הצעד כדרך הבלך, אך התחנה הסופית היתה אחת: מרד ומגד.